

Un cop fet el sorteig que assignava l'ordre de les colles, va passar que en Salvador Sabater i en Pau *Matador* van parlar molt seriosament. L'esperit competitiu de la vetllada els havia fet entendre que les colles de Masquefa i Gelida, que ballaven tan iguals i que eren veïnes, s'havien de fer costat. Van arribar a un acord, que els de Gelida també van aplaudir: en Pau i el seu Germà Tonet tocarien per a les dues formacions, un en cada ball.

Quan els hi va arribar el torn, els de Masquefa van executar un dels balls més espectaculars del seu repertori: el *Schotis*, amb els quatre sotacames corresponents. No sabem quin va ser l'altra ball que van fer.

El jurat que va presidir el concurs estava compost per: Enric Morera, Anton Català, Robert Gerhard, Eduard Toldrà, Joan Amades, Joan Ferret, Francesc Pujol, Mariano Roig i Josep M. Puig Roig. Es van atorgar quatre premis: el primer, als Bastoners Nous de Sitges, el segon als Bastoners de Gelida, el tercer, a la colla de Sant Pere de Riudebitlles, i el quart premi, a la Colla Vella de Sitges¹²⁹.

Tot i què no van guanyar cap premi, la Colla va quedar molt satisfeta de la seva actuació aquell dia i de seguida van fer la inscripció pel concurs que es prometia l'any següent, el 1937.

Cap d'ells podia intuir que no es celebraria per causa d'una guerra, i tampoc que aquella tarda era també la darrera que ballarien en molts anys. Per alguns, fins i tot, va ser l'última vegada de la seva vida.

Dos bastoners que hi van participar van morir al front de la guerra: en Ramón Boldú Almirall († 1938) i l'Anton Isart Isart († 1939). Un altre no va ballar mai més per haver quedat mutilat d'una cama: en Josep Matas Fosalba. I pel que fa al flabiolaire, en Pau Matador, també va ser l'últim cop que va fer ballar els de Masquefa, puix moriria el 1941 engolint pel monstre de la postguerra.

111. Amics.

Abans d'entrar a la Caixa de Reclutament l'octubre del 1938.

Cedida: Família Matas Fosalba.

¹²⁹ *El Día Gráfico*, 16 de Juny de 1936.

1945 – 1950

"Tot perquè plovia i no sabíem què fer...."

Les cendres de la guerra

Hom ha deixat escrit una vegada i una altra que a Masquefa *no va passar mai res*, durant guerra. Però només cal llegir una mica la bibliografia que hom ha anat publicant els darrers anys per trobar matisos a aquesta asseveració tan radical.

A Masquefa, igual que a moltíssims pobles d'Espanya, de seguida que es va produir l'alçament en contra del govern legítimament constituït de la República, hom va col·lectivitzar finques i cases . El dia 25 de juliol del 1936 un escamot de la FAI de Martorell s'enduia pres al rector i l'executava a Martorell a la Baixada del Mur. Un membre del Comitè de Milícies Antifeixistes, (en Salvador Bonastre de *cal Pau Marxant*) era assassinat a la finca de can Llopart i un familiar seu fou ferit en intentar auxiliar-lo.

A Masquefa van arribar dotzenes de refugiats de Madrid, València i molts altres llocs d'Espanya; l'església fou saquejada i els elements de la litúrgia, junt amb les imatges, van ser cremades en dos focs que hom va plantar enmig el carrer Major. Els llibres sacramentals, aquells on figuren escrits els naixements, matrimonis i defuncions dels masquefins des de fa segles, van poder salvar-se gràcies a la intel·ligència de dues dones que els van emparedar a casa seva.

Pocs dies abans que entrés l'exèrcit nacional a Masquefa, una esquadra d'avions italians la va bombardejar. I la cosa no va acabar aquí: després de la guerra hi van haver represàlies duríssimes: famílies trencades per l'exili i la mort. Desenes de masquefins van ser empresonats i fins un fou assassinat, el vilatà Isidro Castañé Prat, al Camp de la Bóta de Montjuïc, el 27 de maig del 1939.

113. Can Simón (Beguda Alta), juliol del 1936.

En la façana hom pot veure les pintades fetes pels diferents comitès.
Cedida: Unió Begudenca.

EN MEMORIA DEL MÁRTIR
Y SACERDOTE EJEMPLAR
RDO.
PEDRO BUSQUETS PADRÓS
¡PRESENTE!
NATURAL DE SAN FELIU SASERRA
ECONOMO DE LA PARROQUIA
DE MASQUEFA
R. I. P.

Con motivo del solemne Oficio Funeral y traslado de sus restos mortales desde Martorell a nuestro pueblo, sus familiares dedican este homenaje de piedad al que fué inmolado por Dios y por España el día 25 de Julio de 1936.
San Feliu Saserra, 25 de Mayo de 1941.

112. Recordatori.

Del trasllat de les despulles de mossèn Pere. Hom recorda que tenia una piga negra sobre el llavi superior.

Cedida: APM.

La *Colla de Bastoners de Masquefa* va quedar desfeta amb l'adveniment de la guerra civil el 1936. Disset joves de la Vila i la Beguda van haver d'anar a lluitar el front i molts d'ells mai no van tornar a casa. Altres van quedar mutilats, van emmalaltir o es van haver d'exiliar. La lluita fratricida que havia durat tres anys va prolongar-se després en l'horror, quan van venir les represàlies dels que havien vençut.

El 1945 molts dels joves que havien estat obligats a treballar en batallons disciplinaris ja havien tornat a casa feia un temps. El poble, la gent,

s'esforçava per viure normalment enmig d'un teatre d'exaltació nacional i una postguerra de sequera i de gana que tothom qui la va viure la recorda igual o pitjor que els anys de lluita. Els hi havien robat la joventut, a tota una generació. Però la vida, com l'aigua, busca sempre els seus camins i poc a poc les coses anaven tornant a la normalitat.

L'abril del 1945,, un dia que *plovia, estaven en un local*¹³⁰, *allà vora la Societat del Serralet, enraonant i fent gresca, i llavors un*¹³¹ *va i diu: Per què no engeguem el ball de bastons? Era un que ja hi havia ballat abans de la guerra. I, sí, sí, ens vam engrescar tots i vam buscar alguns que vinguessin a ensenyar uns quants joves perquè n'apreguessin. Tot perquè plovia i no sabíem què fer*¹³².

Així va ser com fou reorganitzada de nou la colla. En ella hi havia tres bastoners que havien ballat els anys trenta: l'Àngel Matas de *cal Tabola*, en Ramon Carner de *cal Biel*, en Jaume Bonastre de *cal Avet* i un bastoner veterà dels anys vint que va ser el cap de colla i Mestre, en Salvador Sabaté, de *cal Batista*.

Un cop organitzada, el principal problema llavors (com ha estat sempre) era el de la música. En Pau *Matador* havia mort, i el seu germà

114. Masquefa, 1944.
Visita del Governador Civil.
Cedida: ACA.

115. Masquefa. 1945.
Festivitat de Corpus. La Colla de Bastoner en el dia del seu debut.
Cedida: AAM.

¹³⁰ Aquest local era a cal Llanterna (Serralet, 100).

¹³¹ En Jaume Estruch (*ca la Sabina*), un antic bastoner a qui li agradava molt cantar. Tenia molt bona veu i sembla ser que va engrescar els altres homes cantant les antigues notes dels balls de bastons.

¹³² Entrevista a Ràdio Masquefa (12 d'Abril 2006).

116. Masquefa, 1945. Festivitat de Corpus. La Colla dels Bastoners, posant al carrer Serralet.

Rengle dret: Francesc Altés (cal Roc), Josep Gasol (cal Gasol), Ramon Carné (cal Biel), Manel Isart (ca la Roser), Emili Sánchez (cal Sánchez), Cinto Mas (ca la Segarra). Rengle esquerre: Àngel Matas (cal Tabola), Pau Matas (cal Xic Violí), Antoni Torres (cal Cairot), Pere Bonastre (cal Pintó), Jaume Bonastre (cal Avet), David Tomàs (ca l'Estopa). Al mig: Salvador Sabater (cal Batista), Cap de Colla. Flabiolaire: Josep Carbó, d'Esparreguera.

Cedida: AAM.

Ton vivia a Subirats, per la qual cosa van anar a buscar-ne un de més a prop.

Aquest va ser en Pepito Carbó, el flabiolaire d'Esparreguera que els havia acompanyat en algunes ocasions abans de la guerra. Tot i què el cap de colla guardava el llibret d'en Cuyàs amb les músiques del ball de bastons, en Pepito Carbó no en sabia pas de llegir música i sempre que tocava el flabiol interpretava la mateixa tonada, una que era pròpia dels bastoners d'Esparreguera. Aquesta melodia, que hom coneix avui com la del Ball Nou, servia per a executar tots els balls, i encara avui s'interpreta molt sovint.

La primera actuació dels Bastoners aquell any va ser en el mes de juny, per la festa del *Corpus Christi*. Van sortir en processó. La gent que ho va veure ho recorda com un moment molt emocionant puix feia gairebé deu anys que els bastons havien emmudit a Masquefa.

Amb aquest primer èxit, i la ballada que es faria el mes de juliol per la festa major, altres joves van animar-se a entrar a la colla. Però en Francesc Altés, de *cal Roc*, apunta que l'admissió d'un nou bastoners era subordinada a la decisió dels bastoners vells, més que no pas a la voluntat de l'aspirant.

L'any següent els Bastoners van fer la seva primera sortida fora del poble. Va ser el 28 d'abril del 1946, a Piera, els dies que aquesta població celebra la seva Fira anual. Novament els va acompanyar en Pepito Carbó i van ballar matí i tarda per tots els carrers d'aquella vila.

"(...) La Colla, reorganitzada de nou, no tenia estalvis per cobrir les despeses d'un dinar a la fonda i vam acordar de fer-nos-el nosaltres mateixos, amb un bon arròs a la Font del Prat. (...) El Ramon de cal Biel va tragar amb el carro tots els estris per fer la paella i les esposes d'alguns de nosaltres es van encarregar de cuinar-lo."¹³³

¹³³ *Diari d'un Bastoner* (1996). Pàg. Núm. 27.

117. Masquefa, 1945. Festivitat de Corpus.
La Colla dels Bastoners ballant al carrer Sant Pere.
Cedida: AAM.

Acabat el dia, quan estaven apunt de marxar cap a Masquefa, algú va comunicar els Bastoners que els demanaven de fer una ballada en una casa particular que hi tenien convidat l'Alcalde de Barcelona, el Baró de Terrades. Van ballar els millors balls a les portes d'aquella casa i l'actuació va satisfer tant el prohoms que els va proposar que hi anessin a la Ciutat

Comtal l'any a sobre per la processó de Corpus, assegurant que ell mateix s'encarregaria de fer els tràmits corresponents.

Allò que havia començat a Piera com poc més que una sortida d'amics s'havia convertit ara en un compromís que va consolidar la colla recuperada un any abans.

El 1946 també van ballar per Corpus a Masquefa, estrenant la Cerimònia d'Adoració dels Bastoners. Hi ha discrepància en l'any: alguns bastoners recorden que va ser el primer any quan hom va estrenar la cerimònia. Hem volgut apuntar les dues dates tot i que el més probable és que l'any correcte sigui el 1945 puix va ser ideada per en Salvador Sabater, i l'any 1946 ell ja havia deixat la colla.

També van ballar per la Festa Major a Masquefa, i a Pierola per la festivitat de Roser

Efectivament, en Salvador Sabater de cal Batista, qui havia fet de Mestre i enllaç entre la generació d'abans de la guerra i aquesta del 1945, no va continuar com a cap de colla i poc després va marxar a viure a Granollers amb seva la família, on va morir el 1994. El relleu en la direcció va recaure en l'Àngel Matas, que va encarregar-se del grup fins el 1962.

Barcelona, festivitat de Corpus Christi 1947

Tal i com els havia promès el Baró de Terrades, el maig del 1947 els Bastoners van ser convidats a ballar per Corpus. Aquell mateix any va entrar a la colla en Josep Gasol, un dels tres joves que havien anat a

118. La festa de Sant Eloy.
Benedicció de la imatge. Hom va instituir la festa el 1947.
Cedida: AAM.